

КАК ДА СЕ СПРАВИМ С ДЕЗИНФОРМАЦИЯТА ОНЛАЙН, СВЪРЗАНА СЪС ЗДРАВЕТО?

Определението, което Европейската комисия дава за дезинформация, е:

„Проверимо невярна или подвеждаща информация, която се създава, представя и разпространява с цел икономическа изгода или умишлено заблуждаване на обществеността, и може да причини обществена вреда”.

Днес, в условията на пандемия, инфодемията е толкова реална, колкото COVID-19. Ако не бъде спряна бързо, невярната здравна информация, споделена в социалните медии, се разпространява по-бързо от вируса и може да нанесе вреди на голям брой потребители и на общественото здраве. Понякога част от дезинформацията съдържа и достоверна информация, което е още по-объркващо. Това налага да вземем всички предпазни мерки, за да защитим себе си и близките си.

СЪВЕТИ ЗА СПРАВЯНЕ С ДЕЗИНФОРМАЦИЯТА

► Проверявайте кой е източникът.

Ако информацията идва чрез Facebook, Instagram, Twitter или YouTube, не мислете, че това е информация от тези платформи. Те сами по себе си не са източници на информация. Публикациите в тях може да са както от сериозни източници, така и от злонамерени потребители. Опитайте се да достигнете до първоизточника на информацията. Ако информацията е от непознат източник, без възможност да я проверите сами, се приема за невярна. При липсата на източник е по-добре да останете предпазливи. Пазете се и от косвени източници, като „приятел на приятел ми каза, че...”.

Основен принцип е, че ако няколко надеждни медии дават една и съща информация, като цитират различни източници, тя вероятно е вярна. И обратно, ако не намирате тази информация другаде, това е сигнал за голяма предпазливост. Надеждните медии назоват своите източници, а източниците трябва бъдат експерти в областта.

Задайте си въпросите:

Познат ли е източникът?

Достоверен ли е?

Кой стои зад него?

Кой го спонсорира?

Каква е мотивацията му?

Търсете и проверявайте информацията от достоверни източници – експерти, национални и международни институции.

Проверявайте съдържанието.

Дали фактите са точни? Дали новината е предубедена? Проверете на официалните уебсайтове дали съществува такава информация. Ако статията, която сте прочели, повдига обвинения, запитайте се: Кой има полза от това?

Ако сте прочели новина, която претендира да е с по-високо ниво на сигурност, отколкото другите новини, това е съмнително. Хората търсят сигурност във време на голяма несигурност, тревожност и паника. Така че е естествено да приемаме по-лесно информация, която разрешава, успокоява и предоставя лесни решения - за съжаление, често по лъжлив начин. Ако новина е свързана с просто средство от ежедневието, което лекува всичко, тя със сигурност е фалшива.

Търсете информация от различни източници. Ако намерите определено съдържание в профил от социалните медии, следва да извършите редица проверки, за да определите неговата оригиналност, т.е. да се уверите, че е истинско и достоверно.

► Прочетете отвъд заглавието.

Важно е да прочетете цялото съдържание. Много често заглавията са подвеждащи и не са там, за да ви информират. Целта на заглавието е да привлече вниманието на читателя и често авторът на заглавието, не е автор на съдържанието. Често се използват привлекателни заглавия, които нямат нищо общо със съдържанието на статията.

► Следете езика и стила.

Характерен за дезинформацията е сензационният език. За разлика от фалшивата, истинската новина съдържа повече думи и изрази с конкретна информация – сравнения, цифри, цитати. Фалшивата информация често съдържа правописни грешки, предава се на леснодостъпен и разбираем от всеки език. Така тя е „лесно смилаема“ и се консумира бързо. В същото време публикациите не са еднозначни и разчитат на вече наложени митове и стереотипи, които се провокират чрез различни медийни трикове.

► **Бъдете предпазливи към съобщения, които предизвикват силни емоции.**

Ако четете съдържание, което предизвиква екстремна емоция, възмущение или непринудена радост, това е ясен индикатор, че определено трябва да четете по-задълбочено. Ако една новина е по-изненадваща или разстройваща от други, струва си да се провери двойно, тъй като фалшивите новини ще се опитат да привлекат вниманието ви, като преувеличават истината. Много от примерите за дезинформация са предназначени не да информират, а по-скоро да активират силен гняв или реакция на страх.

► **Проверявайте достоверността на снимките, изображенията и клиповете.**

Независимо колко „автентична“ изглежда дадена новина, снимка или видеоклип, не се доверявайте изцяло на написаното или видяното, бъдете скептични. Дадено изображение може да е било използвано в друг контекст.

Един от първите въпроси е: Дали снимките или съдържанието на клиповете са оригинални? За целта използвайте Fact Check функцията в Google Images, която вече е част от търсачката и Google News. Честа практика е да се използват снимки или клипове от вече отминали събития, като последвалото споделяне на „новината“ генерира допълни телен трафик към медията. Разпространителите на дезинформация редактират изображения, като ги ретушират, изрязват или правят монтаж.

► **Проверете логото на цитираната институция.**

Проверете дали логото, на която и да е организация, използвано в съобщението, изглежда същото като на официалния уебсайт.

► **Не се доверявайте на „специализирани“ сайтове.**

Не се предверявайте на уж специализирани сайтове, които са с неясни автори, финансиране, източници и т.н. Например vaksini.eu звучи достоверно и научно подплатено, но не е. Разпространява неверни и опасни твърдения за ваксините, които застрашават здравето и живота на хората.

► **Не споделяйте фалшива информация и дезинформация.**

Шест от десет новини, споделени в социалните медии, дори не са прочетени първо от потребителя, който ги споделя. Внимавайте, ако съобщението ви притиска да споделяте - така действат вирусните съобщения. Единственият начин да се спре разпространението на невярна информация е като не се препраща този тип съдържание.

► **Когато видите, че приятели или членове на семейство споделят дезинформация, поправете ги.**

Винаги бъдете любезни, когато помагате на хората да идентифицират дезинформация. Не повтаряйте лъжи, защото когато подчертавате нещото, което са сбъркали, всъщност е по-вероятно когнитивно да запомнят това, което са сгрешили. Посочете им нова информация, която идва от достоверен източник, доколкото е възможно.

► **Вдигайте повече шум от хората, които споделят невярна информация.**

С тези прости жестове и често споделяйки достоверна информация ще бъдете по-малко изложени на опасностите от инфодемията. Потребителите на социални медии прекарват повече време онлайн от всякога. Наложително е те да помогнат за ограничаване на разпространението на дезинформацията.

► **Докладвайте фалшивата информация на администраторите на платформата.**

Да останеш критичен, когато си затрупан от огромно количество информация от хиляди източници, е голямо предизвикателство.

Добрата медийна и здравна грамотност, уменията за критична оценка на информацията и източниците, са най-добрият начин за справяне с дезинформацията.

Изготвил:
Татяна Каранешева

